

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/312374318>

Öğretmenlik mesleğinde etik

Article · May 2009

CITATIONS

7

READS

445

1 author:



Cihad Şentürk

Karamanoglu Mehmetbey Üniversitesi

43 PUBLICATIONS 91 CITATIONS

SEE PROFILE

Bilim ve Aklın Aydınlığında

EĞİTİM

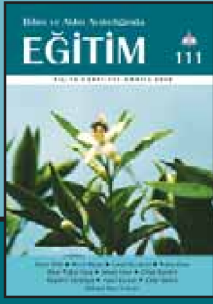


111

YIL:10 ◆ SAYI:111 ◆ MAYIS 2009



Ünsal Ünlü ◆ Murat Soyak ◆ İsmail Karakurt ◆ Funda Koca
Ömer Tuğrul Kara ◆ Adnan Altun ◆ Cihad Şentürk
Müştehir Karakaya ◆ Yusuf Dursun ◆ Cafer Öztürk
Mehmet Nuri Yıldırım



AYLIK EĞİTİM DERGİSİ • ISSN-1302-5600
YIL: 10 • SAYI: 111 • MAYIS 2009

SAHİBİ

Nimet ÇUBUKÇU
Millî Eğitim Bakanı

Genel Yayın Yönetmeni

Aziz ZEREN
Yayımlar Dairesi Başkanı

Yazı İşleri Müdürü

Selâmi YALÇIN
(selamiyalcin@meb.gov.tr)

Yayın Kurulu

Dinçer EŞİTGİN
Şaban ÖZÜDOĞRU
Hakkı USLU
Çağrı GÜREL
Aysun İLDENİZ
Macit BALIK

Tasarım

Hakkı USLU
(huslu@meb.gov.tr)

İletişim ve Koordinasyon

Dinçer EŞİTGİN
(desitgin@meb.gov.tr)

Yönetim Merkezi

Yayımlar Dairesi Başkanlığı Teknikokullar/ANKARA
http://yayim.meb.gov.tr e-posta: baee@meb.gov.tr
Tel: (0 312) 212 81 45 / 4188
Fax: (0 312) 212 81 48

Dizgi

Reyhan İLKER

Baskı

Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü

Abone / Dağıtım

Fikri NAYIR
Tel: (0312) 866 22 01 / 246
Fax: (0 312) 866 22 72

Gönderilen eser ve çalışmalar yayımlansın veya yayımlanmasın, iade edilmez. Yazıların içeriğinden yazarları sorumludur. Yayın Kurulu yazılar üzerinde değişiklik yapabilir. "Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim" adı anılmadan alıntı yapılamaz. Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 22.12.2005 tarih ve 6088 sayılı oluru ile basılmıştır.

Dergimizin yıllık abone bedeli 20 TL (öğretmen ve öğrenciler için 15 TL)'dir. Abone bedelinin Ziraat Bankası Elmadağ-Ankara şubesindeki Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğünün 2016676-5016 numaralı hesabına yatırılarak makbuzun ve açık adresin "Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü Hasanoğlan/ANKARA" adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 4651
Sürelî Yayınlar Dizisi: 251

Mayıs 2009

İÇİNDEKİLER

Ünsal Ünlü / SAKLAMBAÇ **2**

Murat Soyak / OKUMA SEVİNCİ **3**

İsmail Karakurt / BEN ATEŞTE SÖYLEŞİRKEN **4**

Funda Koca / 19 MAYIS 1919: İLK ADIM **9**

Ömer Tuğrul Kara / TÜRKÇE DERSLERİNİ YAŞAMLA

BULUŞTURAN BİR YÖNTEM: "DRAMA" **16**

Adnan Altun / MEDYADAKİ

KALIP YARGILARIN ÜSTESİNDEN GELMEK İÇİN

MEDYA OKURYAZARLIĞI **20**

Cihad Şentürk / ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDE ETİK **25**

Müştehir Karakaya / KİM ÇALDI GÖZLERİMİ BÖYLE **30**

Yusuf Dursun / BİR DAĞDI BABAM **32**

Cafer Öztürk / KARADENİZDE SONBAHAR **33**

Mehmet Nuri Yıldırım / GÖNÜL DEFTERİMDEN NOTLAR **37**

GÜNDEM **43**

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDE ETİK

Cihad Şentürk



Ülkemizde ve dünyada 25 Mayıs “Etik Günü” olarak kutlanmaktadır. 25 Mayıs ayrıca ülkemizde 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun kuruluşuna ilişkin kanunun kabul tarihidir. Bu kanun 25 Mayıs 2004 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı ile yürütülen çalışmalar sonucu, okullarda 25 Mayıs gününün “Etik Günü” olarak kutlanması kararlaştırılmıştır. 2008 yılından itibaren her yıl 25 Mayıs gününün ülke genelinde “Etik Günü”, aynı günün yer aldığı haftanın da “Etik Haftası” olarak kutlanmasını kararlaştırmıştır. Bu makalede yaklaşan “Etik Haftası” münasebetiyle öğretmenlik mesleğinde etik ilkelerine değinilecektir.

Etik Kavramı

İngilizce “Ethics”, Fransızca “Ethique”, Latince “Ethica”, Yunanca “Ethike” kelimeleri ile ifade edilen Etik, eski Yunanca da kişinin ah-

laksal huy ya da karakterine karşılık gelen “ethos” sözcüğünden türemiştir. Etik, ahlâkı konu edinen bir bilim dalıdır.

Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlâksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini. Etik; yarar, iyi, kötü, doğru ve yanlış gibi kavramları inceleyen, bireysel ve grupsal davranış ilişkilerinde neyin iyi neyin kötü olduğunu belirleyen ahlaki ilkeler, değerler ve standartlar sistemidir.

Felsefi bir disiplin olan etik, insan eylemlerini konu alır. Etik, insanlar arasındaki ilişkileri etkileyen değerleri, ahlaki bakımdan iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış davranışların niteliğini ve dayanağını araştıran felsefe bilimidir.

Etik ahlak ile özdeş değildir. Etik, ahlak felsefesidir ve ahlak, etiğin araştırma alanıdır.

Etik, ahlaki davranış modellerinin ve temel tutumlarının betimlenmesi ve çözümlenmesi üzerinde durur. Etiğin amacı, ahlakın ve onun vazgeçilmez kavramları olan iyilik, kötülük, erdem, mutluluk, ahlaki kişilik, onurlu yaşamak vb. kavramları temellendirmek, açıklamak ve yorumlamak, ahlakın belli bir teorisini kurabilmektir. İnsan ilişkilerinde toplumsal, kültürel, siyasi, ekonomik, hukuki, bilimsel, teknolojik gibi tüm alanlarda insanın tutum, davranış, eylem ve kararlarında belirleyici olan hiç kimsenin dışında kalamayacağı ilke ve değerler bütününe ifade eden etik, bir felsefi disiplin ve ahlaki eylemin bilimidir. Etik, ahlak üretmemekte, ahlak üzerine konuşmaktadır.

Günlük hayatta etik kavramı çoğu zaman ahlak ya da ahlakilik anlamında kullanılmaktadır. Sosyal bir kavram olarak ahlak, toplumların zaman içinde oluşturduğu örf ve adetlerin, değer yargılarının, normların ve kuralların bütünüdür. Ahlaki kurallar, toplumdan topluma değişebilir. Etik ise evrenseldir ve tüm insanlığı kapsar. Bir toplumda ahlaki olan davranış etik olmayabilir. Örneğin, “töre cinayetleri” bir toplumda ahlaki kural olarak kabul edilebilir. Ancak bu davranış insan haklarına aykırı olduğu için etik değildir.

Meslek Etiği

Meslek kavramı, bir kimsenin geçimini sağlamak, toplumda saygınlık kazanmak, kendini geliştirmek ve gerçekleştirmek v.b. gibi amaçlarla sürekli olarak yaptığı iş, tuttuğu yol, uğraş alanı olarak tanımlanmaktadır.

Meslek etiği, insanların mesleklerini icra ederken onların davranışlarına yön veren, onlara rehberlik eden kurallar, standartlar ve ilkeler bütünüdür. Son yıllarda hemen hemen her meslek için etik ilkeler oluşturulmuştur. Bir

mesleğe ait etik ilkeler, o meslek üyelerinin oluşturduğu gruplar, dernekler, odalar, sendikalar, medya ve sivil toplum kuruluşları tarafından belirlenebilir.

Meslek etiği bakımından bir davranışın etik dışı bir davranış olup olmadığına dair aşağıda verilen soruların meslek üyeleri tarafından yanıtlanması, söz konusu davranışın etik olup olmadığı konusunda kişilere genel bir izleni sunabilir:

Yaptığım şey, doğru, adil ve yasal mıdır?

Bu benim kendi işim olsaydı aynısını yapar mıydım?

Bu yaptıklarımı rahat bir şekilde eşimle, arkadaşım veya en yakınımdaki kişilerle paylaşabilir miyim?

Bu davranışlarımla kimler, nasıl haksız yere zarar görebilir?

Bu davranışım ortaya çıktığında mesleki saygınlığım, itibarım nasıl etkilendir?

Bu davranışı başka bir meslektaşım yapmış olsaydı, bunu nasıl karşılardım?

Mesleki etik ilkeler, çeşitli işlevleri yerine getirmektedir. Bunların başında mesleki grubun çıkarlarını korumak, meslek üyelerinin ve hizmet alan kişilerin refahını sağlamak, iki ya da daha fazla alanı ilgilendiren karışık işlerdeki düzeni sağlamak, mesleği ve mesleği icra eden kişileri toplumda saygın kılmak, etik kurallarla mesleğin objektifliğini arttırmaktır.

Öğretmenlik Mesleği ve Etik

Öğretmenlik mesleği, insan ilişkilerinin yoğun olduğu ve ahlaki sorumlulukları bulunan

etik bir meslektir. Öğretmenlerin, öğrencileriyle ilişkilerinde ahlaki kurallar mevcuttur. Öğretmenler, öğrencilerine, velilere, okul yöneticilerine, kısacası tüm toplum üyelerine karşı dürüst, saygılı, adil, eşit, tarafsız, sorumlu ve sevgi dolu olmalıdır. Genel olarak öğretmenlik mesleğinde etik; öğretmenlik mesleğini icra ederken, öğrenciler, toplum ve meslektaşları ile olan ilişkilerde yerine getirilmesi gereken sorumluluklar, uyulması gereken kurallar ve ilkeler bütünüdür.

Her meslek için geliştirilen etik ilkeler (kodlar) öğretmenlik mesleği için de geliştirilmiştir. Özellikle dünyadaki uygulamalar dikkate alındığında eğitim-öğretim durumları düzenleyicisi öğretmenlerin, etik ilkeler çerçevesinde yetiştirilmesi, hizmet öncesi eğitim süreçlerini kapsayıcı bir şekilde ele alınmaktadır. Bu bağlamda öğretmenler, daha göreve başlamadan, üstlenecekleri görevle birlikte yüklendikleri etik sorumlulukları ve yerine getirmeleri beklenen etik ilkeleri kabul ettiklerini belirten “öğretmen andı” içmektedirler.

Eğitimciler için etik ilkeler ilk olarak 1915 yılında Kanada’da geliştirilmiştir. Eğitimciler için profesyonel etik ilkeler ise Amerikan Ulusal Kadın Eğitim Yöneticileri Derneği, ABD Okul İşletmeleri Görevliler Derneği ve Amerikan Personel Yöneticileri Derneği tarafından ortaya konmuştur. Söz konusu konseyin geliştirdiği öğretmenlik mesleği etik ilkeleri şu şekildedir (Aydın, 1998):

- Bütün karar ve eylemlerinde öğrencilerin iyiliğini temel değer olarak kabul ederler.
- Mesleki sorumluluklarını doğruluk ve dürüstlikle yerine getirirler.
- Bütün bireylerin yurttaşlık ve insan haklarını gerektirdiği gibi korur ve destekler.
- Mesleki etkililiklerini artırmak için sürekli

araştırma yaparlar ve mesleki gelişme sağlamanın kural ve düzenlemelerini uygularlar.

- Eğitim amaçları ile tutarlı olmayan yasa, siyasa ve düzenlemelerin düzeltilmesi için uygun önlemlerin alınmasının yollarını ararlar.

- Politik, toplumsal, ekonomik veya diğer tür kazançlar sağlamak için mesleki konumlarını kullanmaktan kaçınırlar.

- Yasalara uygun davranır ve doğrudan ya da dolaylı olarak devleti yıkıcı ve bozucu örgütlere katılmaz ve desteklemezler.

- Eğitim kurulunun eğitim politikaları ile yönetsel kural ve düzenlemelerini uygularlar.

- Mesleki nitelikleri hakkında yanlış bildirimde bulunmazlar.

- Bir meslektaşı hakkında yanlış ve kötü niyetli açıklamalar yapmazlar.

Yukarıdaki ilkeler genel anlamda öğretmenlik mesleğinin etik sınırlarını belirlemektedir. Öğretmenlerin en sık iletişim kurduğu ve zamanın çoğunluğunu birlikte geçirdiği ve toplumun etkili birer üyesi olmalarını, kendi potansiyellerinin farkına varmalarını sağladıkları öğrencilerine karşı da etik ilkeleri vardır. Bu ilkeler özetle şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenciyi, öğrenme sürecindeki bağımsız eylemlerinden geçerli olmayan gerekçelerle alıkoyamazlar.

- Öğrencilere ve velilere kesinlikle yalan söylemezler.

- Öğrencilerine eşit muamelede bulunurlar.

- Makul olmayan gerekçelerle, farklı bakış açılarına sahip öğrencilerin görüşme taleplerini geri çeviremezler.

- Öğrencinin gelişmesiyle ilgili materyali kasıtlı olarak gizleyemez ya da çarpıtamazlar.

- Öğrencilerin fikirlerine saygı duyarlar.

- Öğrencileri, öğrenim, sağlık ya da güvenliklerine zarar verebilecek koşullardan korurlar.

- Öğrenciyi kasıtlı olarak mahcup edecek ya



da küçük düşürecek davranışlara maruz bırakamazlar.

- Öğrencilere, ırk, din, renk, milliyet, medeni durum, politik ya da dinsel inançlar, toplumsal ya da kültürel kimlik veya cinsiyete dayalı ayrımcılık yapamazlar.

- Kişisel çıkarları için öğrencilerle profesyonel ilişkilerini kullanamazlar.

- Öğrencilere ilişkin gizli bilgileri yasal gereklilikler olmadıkça ya da profesyonel hizmetlerce gerekmedikçe açıklayamazlar.

- Öğrencileriyle açık, güvenilir ve saygıya dayanan ilişkiler kurarlar.

- Mesleki etkinlikler nedeniyle öğrenciler hakkında edindiği gizli bilgileri, yasal ve mesleki zorunlulukların dışında kimseyle paylaşmazlar.

- Öğrencilerin başarılarını ve yeteneklerini takdir ederler.

- Öğrencilerin hayat boyu öğrenmeyi gerçekleştirmelerini sağlarlar.

Yapılan araştırmalarda etik değerlere sahip kişi ya da kurumların uzun vadede daha başarılı oldukları kanıtlanmıştır. Ahlâki sorumluluklar ve etik ilkelerden oluşan öğretmenlik mesleğini icra eden öğretmenlerimizin de etik değerlere sahip olması eğitim kurumlarımızın şeffaf, güvenilir, saygın ve başarılı olmasına katkı sağlayacaktır. Öğretmenlerimiz belirlenen etik ilkeleri benimsemeli ve bu ilkeler doğrultusunda hareket etmelidir. Öğretmenler, etik ilkeleri, dışsal bir denetimle değil, içsel denetimle, vicdani muhasebe ışığında hareket ederek uygulamalıdır.

KAYNAKLAR

- Aktan, C. C. (1999). Ahlak ve Ahlak Felsefesi. İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayını.
- Akarsu, B. (1997). Töre, Ahlak, Etik. Cumhuriyet, (26.07.1997).
- Aydın, İ. (1998). Yönetmelik Mesleki Örgütsel Etik. Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Başel, R. (2007). Özel Öğretim Kurumlarında Karşılaşılan Etik Dışı Davranışlar (Denizli İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Baydar, T. (2004). Yönetim Etiği Açısından İngiltere'deki Kamu Yönetimi Uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Campbell, E. (2000). Professional ethics in teaching: Towards the development of a code of practice. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 203-222.
- Cevizci, A. (2002). Paradigma Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayınları
- Dayanç, T. (2007). Sınıf Öğretmenliği Aday Öğretmenlerinin Mesleki Etik Konusundaki Görüşleri ve Mesleki Etik İkilemleri Çözümleme Biçimleri. *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Durosaro, D. O. Code of Ethics in the Teaching Profession. www.kwsweb.com/classroom-.management-techniques/code-of-ethics-in-the-teachingprofession.pdf. Erişim tarihi: 20/04/09; 07:00.
- Gözütok, F. D. (1999). Öğretmenlerin Etik Davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 83-99.
- İnal, K. (1996). "Sosyalist Etik", Gelecek, C. 1/3, Kasım-Aralık.
- İşgüden, B. ve Çabuk, A. (2006). Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri. *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (16), 59-86.
- Kılıçoğlu, İ. (1988). Ahlak-Hukuk ilişkisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi İFAV Yayını.
- LEA (Lincoln Education Association). (2007). Ethics and the Teaching Profession. http://www.lincolneducationassociation.org/files/Advocate_2006_18.pdf. Erişim tarihi: 19/04/09; 07:00.
- New Zealand Teachers Council (2004). Code of Ethics (For Registered Teachers and Those .Granted a Limited Authority to Teach). <http://www.scform.unipd.it/la-ureespecialistiche/servizieducativi/FOV2-000126D7/I001BD52B.5/NZ%20teachers%20council.pdf>. Erişim tarihi: 19/04/09; 07:00.
- Otlu, F. (1999). Muhasebe Mesleğinde Meslek Ahlakının Yeri ve Önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4, 125-142.
- Özbek, O. (2007). The Levels Of Compliance Of Physical Education Teachers With Professional Ethics Codes. Eric Document: ED494885.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2002). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2005). Ticaret ve Turizm Meslek Dersi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algılamaları. *Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 2. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, s. 71-85.
- T.C. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu, (2008). <http://www.etik.gov.tr/duyurular/etikgunuvehaftasi.htm>. Erişim tarihi: 12/03/2008; 18:25.
- Yıldız, F. (2001). Muhasebe Mesleğinde Meslek Ahlakının Önemi ve Mesleğin Saygınlığını Azaltan Etmenler. *Trakya Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1 (2).
- Yılmaz, E. (2006). Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyinin Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Özellikleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ünsal Ünlü
SAKLAMBAÇ

Murat Soyak
OKUMA SEVİNCİ

İsmail Karakurt
BEN ATEŞTE SÖYLEŞİRKEN

Funda Koca
19 MAYIS 1919: İLK ADIM

Ömer Tuğrul Kara
TÜRKÇE DERSLERİNİ
YAŞAMLA BULUŞTURAN BİR YÖNTEM: "DRAMA"

Adnan Altun
MEDYADAKİ KALIP YARGILARIN
ÜSTESİNDEN GELMEK İÇİN
MEDYA OKURYAZARLIĞI

Cihad Şentürk
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDE ETİK

Müştehir Karakaya
KİM ÇALDI GÖZLERİMİ BÖYLE

Yusuf Dursun
BİR DAĞDI BABAM

Cafer Öztürk
KARADENİZDE SONBAHAR

Mehmet Nuri Yıldırım
GÖNÜL DEFTERİMDEN NOTLAR

GÜNDEM